

100 Soruda Doğu Türkistan

Ömer Kul

Rumuz Yayınevi, İstanbul, 2017, 221 Sayfa, ISBN: 978-605-5112-66-0

Özgür UYSAL*

Ömer Kul'un kaleme aldığı 100 Soruda Doğu Türkistan adlı kitapta genel olarak Doğu Türkistan'ın problem alanları, Çin ve Rusya'nın bölgede yaptığı sindirme politikaları ve daha birçok soru, yazar tarafından ele alınıp cevaplanmaya çalışılarak okuyucuya sunulmuştur. Aslında yüz konunun her biri araştırma konusu olabileceken, yazar Doğu Türkistan hakkındaki her konuya değinerek okuyucunun Doğu Türkistan hakkında genel bir bilgi almasını hedefleyerek eserini neşretmiştir. Yazara çok kısa bakacak olursak konunun uzmanı diyebiliriz. Çalışmaları daha ziyade Doğu Türkistan ve Türk dünyası juüzlerine olmuştur. Konuya oldukça vakıf ve uzman olması da dikkat çeken bir husustur. Aynı zamanda İsa Yusuf Alptekin Vakfı Başkanlığı ve Doğu Türkistan Vakfı genel sekreterliği vazifesini de yürütmektedir. Elimizde ki bu çalışmaya bakarak Doğu Türkistan hakkında genel bir bilgi sahibi olacak, Doğu Türkistan'ın geçmişini, bugünü ve geleceği hakkında fikir sahibi olacağız.

* Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, ozgur.uyosal@stu.fsm.edu.tr

Yazar sadece Doğu Türkistan'ın siyasi tarihini okuyucuya yansıtmamış, kültürlerini, dinlerini, dillerini, kahraman insanlarını ve ekonomisini titizlikle ele alıp okuyucuya yalın ve sade bir üslupla aktarmaya çalışmıştır. Ayrıca eser zengin görsellerle desteklenmeye çalışılmış olup, okuyucunun kafasında konuların daha iyi anlaşılması ve hafızada kalması hedeflenmiştir.

İlk başta Doğu Türkistan coğrafyasının neden bu kadar önemli olduğunu anlarsak eserin içinde barındırdığı konuları anlamak daha kolay ve anlaşılır olacaktır. Doğu Türkistan tarihin her döneminde coğrafi özellikleri, sahip olduğu yer altı ve yer üstü zenginlikler ve stratejik önemi nedeniyle her zaman göz hapsinde tutulmuştur. Günümüzde Çin esareti altında kültürleri ve kendi benlikleri yok edilmeye çalışılmakta, Çin politikaları nedeniyle sindirilmesi hedeflenmektedir. Bu bağlamda esere bakacak olursak Doğu Türkistan meselesi sadece oradaki Türk unsurunu ilgilendirmemektedir. Eğer Doğu Türkistan yok olursa bölgede yaşayan diğer Türk devletleri de elbet bir gün yok edilmeye mahkûm kalacaktır. Doğu Türkistan bölgede tampon görevini üstlenmektedir. Kitabı bu gözle okuyacak olursak Türkler için ne kadar önemli olduğu anlaşılacaktır. Kitapta vurgulanan yerler zihnimize daha akılcı bir şekilde canlanacaktır.

Yazar, eserinde yukarıda anlattığım konuları geçmişten günümüze Doğu Türkistan'ı inceleyerek aktarmıştır. Sadece geçmişe takılı kalmayarak günümüz mevcut problem alanlarına temas ederek Doğu Türkistan'ın yaşadığı zulümleri sentezleyerek aktarmıştır. Bu çerçeveden bakacak olursak, Çin'in ilk bölge ile ne zaman temasa geçtiği, Osmanlı ve Türkiye Cumhuriyeti ile olan ilişkiler, hem Çarlık Rusya'sının hem Sovyet Rusya'sının hem de 1991 sonrası Rusya Federasyonu'nun Doğu Türkistan ile ilişkilerine bu eser ile değinilmiştir. Yine Doğu Türkistan'da Çin'in yaptığı zulümler, göç siyaseti ve zorunlu kürtaj gibi meselelere de bu kitapta yer verilmiştir. Müellif, bölgeye sadece Çin ve Rusya gözüyle bakmamış, Avrupa Birliği'nin, Hindistan'ın, ABD'nin hatta Japonya'nın bile Doğu Türkistan konusunda verdiği görüşlere eserinde yer vermiştir. Buda eseri zenginleştirmiştir. Yazar'ın kimi sorulara verdiği cevaplar bazı yerlerde tekrara düşüp okuyucuyu sıkabilir. Yine de genel olarak gayet net bir anlatı ortaya konulmuş, okuyucuyu sıkmamak için sorulara kısa cevaplar verilmiş olup, anlatı her zaman benzer konu üzerinde olmamıştır.

Anlatının devamında yazar, Türkiye'nin Doğu Türkistan'ın işgalini nasıl karşıladığını ve o günden bu güne Doğu Türkistan politikasının nasıl olduğunu ele almıştır. Yazar burada bu Türk bölgesinin Türkiye'de yeterli özveriyle incelenmediğine ve sorumsuzca davranıldığını okuyucuya aktarmıştır. Yazar bu bölümde Türkiye'nin bu meseleye fazla önem vermediğini sitemkâr bir şekilde ele almıştır. Sözlerine katılmamak pek tabii elde değildir. Bizler Filistin davasına nasıl bakıyorsak Doğu Türkistan'a da aynı şekilde ehemmiyet göstererek özenle bakmamız gerekmektedir. Yazar bu konuda görüş bildirerek, Türkiye'nin bu hassas konuya daha özverili davranması gerektiğini daha fazla inisiyatif alınması gerektiğini, meselenin çözümünde bizzat rol oynaması gerektiğini okuyucuya sunmuştur. İslam dünyasının da Doğu Türkistan meselesine olan bakışıysa da maalesef Filistin meselesinde olduğundan daha vahim bir durumdadır. Yazar bunun sebebinin de Çin'in ekonomik ve askeri gücü olduğunu

söylemektedir. İslam dünyasından Çin'e karşı pek bir karşı görüş bildirilememektedir. Yazar, bir nevi İslam Dünyası da susturulmuş vaziyette olduğunu belirtme ihtiyacı duymuştur. Yine aynı şekilde anlatının devamında Doğu Türkistan için tek umut kaynağının Türkiye olduğu okuyucuya aktarılmıştır. Müellif, radikal terör örgütü gruplarının bölgede nasıl var olduğunu, Doğu Türkistan meselesine kimler tarafından ne amaçla dâhil edilmek istenmesine de görüş ayırmaktadır. 11 Eylül saldırılarından sonra büyük devletlerin teröre karşı sergiledikleri tutum, Çin tarafından da Doğu Türkistan'da ki insanlara da uygulanmıştır. Bir nevi Çin bu durumdan istifade ederek burada yaşayan Türkleri terörist gözüyle görmekte ve dış baskıları bu sebepler dolayısı ile ört bas bas etmektedir.

Çalışmada bu konulara ilaveten Doğu Türkistan İslam Hareketi ve Türkistan İslam Partisinin hareketleri de eserde yer vermeye çalışılmıştır. DAESH terör örgütü Taliban ve El-Kaide gibi örgütlerin bölgede varlığı yazar tarafından titizlikle ele alınmıştır.

Genel bir değerlendirme yapacak olursak; Doğu Türkistan meselesi bir milletin şerefini, namusunu kimliğini kaybetmeme meselesidir. Bu sebeple artık bu meseleye özveriyle yaklaşılmaktadır. Büyük devletler tarafından bölgenin adı dahi Türkistan olarak adlandırılmak istenmemektedir. İlk başta kelimeler ile oynayarak buranın özelliği kaybettirilmeye çalışılmakta ve diğer Türk devletlerinden ayırıştırarak koparılmaya çalışılmaktadır. Yine bu bağlamda Çin, 1984 yılında Doğu Türkistan'ın alfabetini Latince'den tekrar Arapçaya çevirmiştir. Bunun sebebi de Türklerle olan iletişimi kesmektir.

100 Soruda Doğu Türkistan adlı bu eser, okuyucuda Doğu Türkistan hakkında milli bir bilinç oluşturmak istemektedir. Kısa kısa, her bir konu başlığına özenle değinilmeye çalışılmıştır. Doğu Türkistan hakkında genel bir bilgi sahibi olmak isteyen herkese kitabı tavsiye ederim.